

การประเมินการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางใน วิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2

ทิพย์รัตน์ อุดเมืองเพ็ญ *

ดวงชีวัน เบญจมาศ**

ปราณี แสดคง***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 เป็นการฝึกปฏิบัติในคลินิก ปีการศึกษา 2552 กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 4 จำนวน 55 คน เก็บข้อมูลจากการสอบถามผู้เรียนและผู้สอน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลด้านผู้เรียนคือแบบประเมินบทบาทของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่สร้างโดย กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ แบบบันทึกการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบประเมินผลการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยผู้เรียน ประสพการณ์ที่ได้จากการฝึกปฏิบัติวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 ผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านผู้สอน คือ แบบประเมินผลการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยผู้สอน แบบประเมินบทบาทของผู้สอนต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบประเมินความคิดเห็นของผู้สอนต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยการทำแผนการเรียนรู้รายบุคคล Pre-Post conference, การปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้สถานการณ์จริง การทำ Case conference การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผลการวิจัยแสดงว่า ผลการประเมินบทบาทผู้เรียนและผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับสูง ผู้สอน ($X=4.38, SD=0.67$) ผู้เรียน ($X=4.50$) ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้สอนต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอยู่ในระดับสูง ผู้เรียน $X=3.58, SD=0.84$ ผู้สอน $X=3.50$ ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติโดยผู้เรียนและผู้สอนอยู่ในระดับสูง ผู้เรียน $X=4.67, SD=0.67$ ผู้สอน $X=4.50$ ผลการสะท้อนการเรียนรู้จากแบบบันทึกการเรียนรู้โดยนักศึกษาได้สะท้อนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ เช่น มีการเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้ การคิดที่เป็นเหตุผล การทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการตนเอง การสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและพัฒนาให้เป็นรูปแบบการการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของแผนกผดุงครรภ์ต่อไป

คำสำคัญ(Keyword): การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2

* พยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการ กลุ่มวิชาการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ กลุ่มวิชาการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

***พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ กลุ่มวิชาการพยาบาลครอบครัวและชุมชน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

1. ที่มาและความสำคัญ

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะหมวด 4 : แนวการจัดการศึกษามีสาระสำคัญ คือ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในกระบวนการเรียนรู้ทุกวิชา โดยมีเป้าหมายหลักให้ได้ลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดเป้าหมายด้านคุณธรรม และมาตรฐานคุณวุฒิบัณฑิตที่พึงมี เมื่อสำเร็จการศึกษา มุ่งเน้นที่ผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ของผู้เรียนอย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552, Thai Qualification Framework for Higher Education: TQF) เพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว สำนักวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ชุมชนนักปฏิบัติเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในวันที่ 20-21 สิงหาคม 2552 โดยให้ความสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมได้แก่ มีการนำเสนอประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 2552, การอภิปรายและแลกเปลี่ยนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้เขียนมีความเชื่อและความศรัทธาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อยากที่จะนำมาปรับใช้กับการสอนทางกายภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนภาคปฏิบัติในคลินิกซึ่งนับเป็นหัวใจสำคัญของวิชาชีพพยาบาล ที่จะทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ที่เกิดจากการนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล การเรียนรู้ตามสภาพจริง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับนักจัดการศึกษาที่จะทำให้นักศึกษาก่อเกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่าง

เต็มที่ การสอนภาคปฏิบัติในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 สอนนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ปีการศึกษา 2552 มุ่งเน้นให้นักศึกษาใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลสุขภาพสำหรับมารดาและทารก ที่มีภาวะเสี่ยงและมีปัญหาสุขภาพในระยะตั้งครรภ์ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัวยึดหลักจริยธรรม และสิทธิมนุษยชน ดูแลแบบองค์รวม จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาทดลองใช้ และประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน

2. หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นสำคัญ

กึ่งฟ้า ลินทวงษ์ (อ้างถึงเอกสารและการบรรยายในการเสวนาการจัดการความรู้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง Knowledge Management on Student-Centered Learning, KM-SCL ในระหว่างวันที่ 20-21 สิงหาคม 2552) ได้ให้หลักการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นสำคัญ (Student-Centered Learning, SCL) ดังนี้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้ผู้สอนตระหนักว่า นอกจากการมีความเข้าใจในเรื่องศาสตร์การสอนซึ่งเป็นกระบวนการละเอียดอ่อนที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ มีหลักการประกอบภารกิจปฏิบัติ ผู้สอนต้องศึกษาลักษณะความสามารถ ความถนัด ความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน และจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง ต้องเข้าใจว่า มนุษย์เป็นอินทรีย์ที่สามารถพัฒนา ปรับเปลี่ยนได้ อย่างเป็นพลวัตโดยใช้ทั้งกาย สมอที่มีปัญญา จิตใจและอารมณ์ที่มีวุฒิภาวะเหมาะสม

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญศูนย์กลางจึงมีลักษณะดังนี้

1. การเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นโดยผู้เรียนได้เรียนรู้ กระบวนการทางสังคมที่มีการสนับสนุน เกิดการเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นทั้งกระบวนการ สร้างองค์ความรู้ โดยตนเองและสังคม

2. ผู้เรียนต้องตัดสินใจว่าอยากเรียนอะไรสามารถวางแผนและตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนอาจจะไม่ต้องมีขั้นตอนจำกัดให้ผู้เรียนได้วางแผนและพิจารณาว่าควรจะใช้แบบ การเรียนรู้ชนิดใดที่เหมาะสมที่สุด

3. ผู้เรียนจะต้องสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง จากความรู้ที่มีอยู่เดิมกับความรู้ที่เรียนใหม่เพื่อให้ มีความหมายที่จะต้องผ่านกระบวนการของกิจกรรม ในการลงมือกระทำทั้งที่เป็นการใช้สมองและการปฏิบัติ โดยมีการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นในกลุ่มเพื่อน ที่มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

4. ยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้ ควรใช้วิธีการ ที่หลากหลาย ใช้การค้นคว้าด้วยตนเอง ใช้ปัญหา และกรณีศึกษา โดยมีข้อความรู้ต่างๆ ที่ผู้เรียนต้อง แสวงหาและทำงานที่มอบหมายหรือทำโครงการ เป็นกลุ่ม และมีการอภิปรายร่วมกันหรือศึกษาคูงาน ร่วมกันและอภิปรายและนำเสนอร่วมกัน

5. บรรยากาศในการเรียนการสอน ทั้งในและนอก ชั้นเรียน จะต้องใช้สิ่งเร้าที่เป็นจริง สัมพันธ์กับชีวิตจริง เพราะฉะนั้นประสบการณ์การเรียนรู้จึงต้องเป็น ประสบการณ์ที่มีเกิดขึ้นในชีวิตจริงและเอาไปใช้ได้

6. ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการ เรียนรู้ เกิดการถ่ายโยงในสิ่งที่เรียนรู้จากการเรียนรู้ ด้วยตนเองแล้วถ่ายทอดไปให้เพื่อน การเรียนรู้ด้วย ตนเองจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ไปใช้ได้ และถ่ายทอดโดยวิธีการที่เขาคิดว่าเหมาะสมที่สุด

7. ผู้สอนต้องมีบทบาทในการเกื้อหนุนและ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนที่ต้องการ ผู้เรียนต้องการ ผู้เรียนควรจะได้อยู่ในบรรยากาศ ที่เป็นจริง มีคนที่คอยเกื้อหนุนทำให้เขาได้แสวงหา การเรียนรู้ที่มากกว่าการรู้แบบท่องจำ และต้องเรียนรู้ โดยเข้าใจ เชื่อมโยงและได้องค์รวม โดยใช้การเรียนรู้ ในแต่ละส่วนมาสัมพันธ์กับที่เขาสามารถเชื่อมโยง เปรียบเทียบ ทดสอบ นูรณาการ แยกแยะ และ สามารถโต้แย้งก่อนที่จะสรุปเป็นข้อความรู้ โดยสิ่ง เหล่านี้ต้องเกิดจากการเรียนรู้ที่เขามีแรงกระตุ้นจาก ภายในและภายนอกได้รับโอกาสที่จะเรียนรู้อย่างอิสระ ได้โดยตรง สรรค์สร้างบรรยากาศว่าจะเรียนแบบไหน

อย่างไร และมุ่งให้ได้ประโยชน์ มีโอกาสสะท้อนผล การเรียนรู้ หรือแจ้งผลการเรียนรู้กลับไปยังกลุ่ม ผู้เรียนและผู้สอน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนว่า เขา เรียนรู้สิ่งนั้นไปทำไม อย่างไร สิ่งที่เขาได้มาเป็น ประโยชน์อย่างไร

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญจึงมีองค์ประกอบดังนี้ (อ้างถึงใน กิ่งฟ้า สินธุ วงษ์ และสุภาสินี สุภธีระ, 2543 และกิ่งฟ้า สินธุ วงษ์, 2546)

1.การวางแผน หมายถึงการเตรียมการโดยการ ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหาหรือรายวิชา การกำหนดจุดประสงค์รายวิชาการศึกษาความรู้ ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมี การเขียนขอบข่ายของรายวิชา ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ วิธีการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล สื่อและแหล่งการเรียนรู้การออกแบบวิธีการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่หลากหลายสำหรับการ ปรับเปลี่ยนเพื่อสนองตอบต่อผู้เรียน การแสวงหา และคัดเลือกสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ที่เหมาะสมการออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล ในทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

2. การจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียม การสำหรับกระบวนการนำแผนการจัดการการเรียนรู้ ไปใช้ โดยมีขั้นตอน

2.1 ขั้นนำ

ทำให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัว สนใจในสิ่งที่ผู้ สอนนำเสนอ นำขอบข่ายของรายวิชามาพิจารณา วางแผนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เตรียมความพร้อมของสื่อการเรียนการสอนและการ วัดประเมินผล ทดสอบก่อนเรียน (อาจเป็นการ ทบทวนเพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้) เชื่อม โยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่จะเสนอผู้เรียน เพื่อนำ ไปสู่ขั้นถัดไป

2.2 ขั้นเสนอบทเรียน

2.2.1 ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมของเรื่อง ที่จะสอน

2.2.2 ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ใหม่ โดยผู้สอนจัดเตรียมวิธีการอย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนแสวงหาประเด็นที่ต้องตอบหรือได้รับมอบหมาย ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจกับความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมนำเสนอประเด็นที่รับผิดชอบ โดยมีตัวอย่างหรือประสบการณ์จริงประกอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและกับผู้สอน เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเองกับผู้อื่น และเรียนรู้จากความรู้ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อมๆ กันผู้เรียนช่วยกันสรุปและจัดระเบียบความรู้เพื่อช่วยให้สามารถจำสิ่งที่เรียนมาได้ง่ายโดยมีผู้สอนคอยช่วยกลั่นกรองและแก้ไขเพิ่มเติมมีการอภิปรายถึงการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ

2.3 ชั้นวิเคราะห์และสรุปผลการเรียนรู้

2.3.1 ผู้เรียนรวมกันอภิปรายผลเพื่อตรวจสอบ ความเข้าใจ สะท้อนผลความคิดและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์

2.3.2 ผู้เรียนได้สะท้อนผลการเรียนทั้งตัวความรู้ที่ได้และกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ตนเองได้ปฏิบัติ

2.3.3 ให้ผู้เรียนเขียนข้อสรุปและสะท้อนผลของการเรียนรู้ในการดำเนินการข้างต้นผู้สอนพิจารณาให้สอดคล้องและเป็นไปตามบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนดังนี้ (กิ่งฟ้า สิ้นอุวงษ์ และ สุภาสิณี สุภธีระ, 2543)

บทบาทของผู้เรียน

1. มีโอกาสร่วมกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
2. มีโอกาสพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. มีโอกาสพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้โดยการใช้ IT เพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูล และการจัดการทำข้อมูล
4. คิด ทำ และแสดงออกเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างผลงาน
5. มีปฏิสัมพันธ์ช่วยกันเรียนรู้กับเพื่อนและกลุ่ม

6. ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นด้วยวิธีการ/กระบวนการในการเรียนรู้้อย่างหลากหลาย

7. มีโอกาสเลือกและสร้างผลงานจากการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง(มีผลงานจากการเรียนรู้)

8. มีประสบการณ์ตรงในการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ประโยชน์ และประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงหรือสถานการณ์จริง

9. มีโอกาสนำเสนอและสะท้อนผลงานในรูปแบบต่างๆ

10. มีโอกาสชื่นชมกับความสำเร็จของตนเองและทีมงาน

11. มีโอกาสฝึกความมีวินัยและความรับผิดชอบ

12. มีส่วนร่วมและได้รับการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

บทบาทของผู้สอน

1. ให้ผู้เรียนมีโอกาสกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในบรรยากาศที่ยืดหยุ่น

2. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่กระตุ้นและส่งเสริมการคิด การค้นคว้าหาความรู้และการแสดงออกของผู้เรียน ฝึกให้ผู้เรียนค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้หรือแหล่งข้อมูลที่หลากหลายด้วยตนเอง

4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกและสร้างผลงานจากการเรียนรู้ ตามถนัดและความสนใจของตนเองและของกลุ่ม

5. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลและการจัดการกระทำข้อมูล

6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงหรือประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนในชีวิตจริงหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงให้มากที่สุด

7. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ และฝึกปรับปรุงตนเอง

8. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจากเพื่อนในกลุ่ม

9. ส่งเสริมให้มีโอกาสฝึกการทำงานเป็นทีม ความมีวินัยและความรับผิดชอบ

10. จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นกัลยาณมิตร มีชีวิตชีวาและมีความสุข

11. ใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการคิดการแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้

12. ประเมินผลการเรียนรู้และพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและตรงสภาพจริง

13. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมประเมินและสะท้อนผลการเรียนของตนเองและเพื่อน

ดังนั้นในการดำเนินการดังกล่าวจึงต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายหลักของการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา ว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในวิชาการและวิชาชีพที่ครอบคลุมลึกซึ้งโยง สามารถแสวงหาความรู้ต่อไปได้ตลอดชีวิตและที่สำคัญคือสามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม มีวินัย ซื่อสัตย์ รับผิดชอบและปรับตัวได้ตามสภาพของวัฒนธรรม และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป มีจุดยืนที่มั่นคงในความเป็นไทย เพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชนและสังคมกับสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของโลก ดังนั้นการจัดหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาจะต้องดำเนินการจากการใช้ข้อมูลพื้นฐานที่แสดงถึงความต้องการว่าเป็นของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยการมุ่งบูรณาการประสบการณ์ชีวิตที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพ ความสนใจ ความสามารถ ความถนัดอย่างเหมาะสม ผู้สอนต้องเรียนรู้ เข้าใจ ตระหนัก รวมทั้งสามารถจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มากที่สุดสถาบันการศึกษาจึงควรดำเนินการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวปฏิรูปของพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2542 โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ที่ใช้เป็นยุทธศาสตร์คือ (กิ่งฟ้า สนิธวงศ์, 2547)

1. การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning Approach)

2. การพัฒนาความสามารถให้กับคณาจารย์ และนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ให้นักศึกษาได้มีโอกาสแสวงหาความรู้จากหลากหลายช่องทาง ได้ข้อมูลจากหลายแหล่งและหลายชนิด ให้สอดคล้องกับการปลูกฝังและพัฒนาทักษะทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักวิธีคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และคัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสม มีหลักฐานกับเหตุผลที่สามารถใช้ในการโต้แย้ง ซึ่งแสดงถึงความคิดเห็นที่จะช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมให้มากที่สุด

3. การปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนา ลักษณะที่ควรมีและเหมาะสมให้กับผู้เรียนโดยการฝึกให้ผู้เรียนมีวินัย อดทน ซื่อสัตย์และรับผิดชอบ ทั้งนี้ อาจารย์ผู้สอนจะต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทุ่มเท รวมพลัง เสียสละที่จะพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่ค่อยๆ เกิดขึ้นและเต็มโตอย่างแข็งแรงต่อไป

เนื่องจากความหมายของการศึกษาเปลี่ยนไป กระบวนทัศน์ของการสอนจึงเปลี่ยนไปเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดการเรียนรู้ ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยการสร้างความเข้าใจด้วยตนเองของแต่ละคนที่ใช้ความสามารถของตนเชื่อมโยงการเรียนรู้ นำไปใช้ประโยชน์ได้ มีความรู้สึกที่ดีและอยากเรียนรู้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สิ่งเหล่านี้ทำให้เรามองว่า บทบาทผู้สอนจะต้องเป็นคนอุทิศตัวให้กับผู้เรียนสร้างสรรคให้เกิดการเรียนรู้ในสภาพที่กล่าวมาแล้ว เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นทั้งในเรื่องของคนดี มีปัญญา มีความสุข ในบริบทที่เหมาะสม ดังนั้นผู้เรียนต้องได้รับความรู้ที่ทันโลก ทันเหตุการณ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ที่สำคัญคือผู้สอนต้องมีความรักและมีความสามารถที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพของเขา

ผู้สอนต้องมีการแสดงทิศทางการเรียนรู้ที่ชัดเจนและวางแผนร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนจะรู้ว่าเขาจะไปทางไหน ไปได้อย่างไร ใครจะเป็นคนช่วย ใครจะเป็นคนนำ คนตาม จะสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้อย่างไร ใครจะเป็นคนประเมินแล้วจะปรับปรุงอย่างไรในการสอนนั้น

ผู้สอนที่ต้องใช้วิธีสอนแบบบรรยาย สามารถสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ โดยเป็นการบรรยายที่มีปฏิสัมพันธ์เชิงรุก ผู้เรียนมีความตื่นตัวตลอดเวลา ผู้เรียนมีโอกาสสร้างสรรค์ ได้คิด แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ใช้ความจำน้อยลงเอาสมองไปใช้ในการคิดอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องที่เรียน ให้ฟังแล้วคิดอย่างไตร่ตรองก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ คิดอย่างพลิกแพลง ทำท่าย เป็นประโยชน์ คิดแล้วให้ทำ ทำแล้วให้เขานำสิ่งที่ทำมาตอบว่าความคิดที่เขานำไปใช้เป็นอย่างไร ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น ถ้าไม่เป็นอย่างนั้นจะเป็นอย่างอื่นได้อย่างไร ถ้าเป็นไปแล้วจะมีประโยชน์ไหม ทำไม

นอกจากนั้นผู้สอนต้องมีแนวทางในการประเมินที่เป็นลักษณะเชื่อมโยงกับสิ่งที่เสนอเป็นการประเมินที่เป็นจริงและเป็นไปได้โดยประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าผู้เรียนเข้าใจได้อย่างไร ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น ประเมินกระบวนการคิด และประเมินแล้วจะปรับเปลี่ยนอย่างไร โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนเพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายได้ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินผลการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 ในแผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลขอนแก่น จำนวน 55 คน ในปีการศึกษา 2552

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 หมายถึง การประเมินผลของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 แผนกฝากครรภ์

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การสอนที่เน้นผู้เรียนให้พร้อม และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยการทำการเรียนรู้อย่างบุคคล การ Pre-Post Conference การอภิปรายกลุ่ม การปฏิบัติในสถานการณ์จริง การทำ Case Conference โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุน ชี้แนะ และกระตุ้น ให้กำลังใจ และสร้างบรรยากาศอบอุ่นและเป็นกันเอง

ผู้สอน หมายถึง ผู้สอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 แผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลขอนแก่น ปีการศึกษา 2552

ผู้เรียน หมายถึง นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 แผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลขอนแก่น ปีการศึกษา 2552

การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเตรียมพร้อม มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีความเป็นกันเอง มีความสุข และมีอิสระในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีโอกาสได้ฝึกคิดวิเคราะห์ และสรุปความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในการเรียนรู้ โดยผู้สอนต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 แผนกฝากครรภ์ เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 ปีการศึกษา 2551, การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการชุมชนนักปฏิบัติเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในวันที่ 20-21 สิงหาคม 2552, ผลการสะท้อนของนักศึกษาที่ผู้สอนรวบรวมและสรุปดังนี้

ปัญหาที่พบจากการขึ้นฝึกปฏิบัติงานวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 ในปีการศึกษา 2551 พบว่า

ผู้เรียน

- มีโอกาสในการร่วมกำหนดเป้าหมายในการเรียนและวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- มีการคิดแยกส่วน ไม่สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีแล้วนำมาประยุกต์ในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลได้ครอบคลุม

ผู้สอน

- ร่วมกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และวางแผนการจัดประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนน้อย
- จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนฝึกการคิด ฝึกปฏิบัติและปรับปรุงตนเองน้อย
- สิ่งแวดล้อมบรรยากาศกดดันนักศึกษา
ซึ่งถ้าปัญหาดังกล่าวยังคงอยู่ จะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อรายวิชาและอาจจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการสอบขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพไม่ดีหรือลดน้อยลง ผู้สอนจึงคิดที่จะเปลี่ยนรูปแบบการสอน

แรงบันดาลใจในการเปลี่ยน

- ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิด หลักการวิธีการจัดการเรียนการสอนดังนี้
- ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในวันที่ 20 -21 สิงหาคม 2552 (แนวคิด SCL, รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในรายวิชาอื่นๆฯ)
- กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ปี 2552 ที่สถาบันการศึกษาจะต้องนำหลักการไปปฏิบัติ
- ความเชื่อและความศรัทธาว่าจะสามารถทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้มากที่สุดและปิดรอยปัญหาของวิชาที่ผ่ามาได้

จุดที่เปลี่ยน

- เปลี่ยนบทบาทของผู้สอนโดยเป็นผู้กระตุ้นให้นักศึกษาได้เกิดกระบวนการคิดด้วยตนเอง
- เปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

- เปลี่ยนบรรยากาศในการปฏิบัติงาน การConference ให้เป็นกันเอง ไม่กดดัน เรียนรู้ไปพร้อมกัน ลดการตำหนักศึกษา

ขั้นตอนและวิธีการ

- ผู้สอนทำความเข้าใจกับผู้เรียน ในบทบาทของผู้เรียนและผู้สอน
- ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกันกับผู้เรียน โดยกิจกรรมที่ได้คือ การเขียนแผนการเรียนรู้รายบุคคล โดยนักศึกษาจะทำแผนการเรียนรู้ในแต่ละวันและประเมินแผนทุกวัน ซึ่งทำให้นักศึกษาสามารถบริหารจัดการตนเองในการทำงานได้อย่างอิสระ การทำ Pre-Post conference ที่ทุกคนเอาประสบการณ์ที่ได้รับมาแลกเปลี่ยนกัน การปฏิบัติสถานการณ์จริงที่ไม่กดดัน และเป็น การเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ การพยาบาลโดยใช้กระบวนการพยาบาล การทำCase conference ที่นักศึกษาจะได้การคิดอย่างมีเหตุผล เชื่อมโยงความรู้สู่การแก้ปัญหากรณีศึกษาจริง ทักชะการค้นหาข้อมูลที่หลากหลาย
- สรุปเป็นแผนการสอนและประเมินผลการสอนต่อไป

ผลที่คาดว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (จากแบบสะท้อนการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยผู้สอนเป็นผู้สรุป)

- มีการเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้
- ฝึกการคิดที่เป็นเหตุผล
- การทำงานเป็นทีม
- สามารถบริหารจัดการตนเอง
- มีเทคนิคในการค้นหาข้อมูลที่หลากหลาย
- นักศึกษามีคุณลักษณะตามมาตรฐานคุณวุฒิบัณฑิตอุดมคติไทย ปี 2552

การประเมิน

- ประเมินผู้เรียนและผู้สอน ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ

7. วิธีการดำเนินการวิจัย

7.1. กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้เรียน คือนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 แผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลขอนแก่น ปีการศึกษา 2552 จำนวน 55 คน จำนวน 8 กลุ่ม ระหว่างวันที่ 12 กันยายน - 4 พฤศจิกายน 2552 โดยขึ้นฝึกปฏิบัติงานแผนกฝากครรภ์กลุ่มละ 1 สัปดาห์ นักศึกษากลุ่มละ 7-8 คน แต่ข้อมูลที่เก็บได้ตามแบบสอบถามมีจำนวน 50 คน

2. ผู้สอน คือผู้สอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 จำนวน 2 คนซึ่งเป็นผู้สอนแผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลขอนแก่น ปีการศึกษา 2552 โดยสอนนักศึกษาในกลุ่มละ 1 คน คนละ 4 กลุ่ม ระหว่างวันที่ 12 กันยายน - 4 พฤศจิกายน 2552

7.2. เครื่องมือการวิจัย

ส่วนที่ 1 ด้านผู้เรียนประกอบด้วย

1. แบบประเมินบทบาทของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2. แบบสะท้อนผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากแบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. แบบประเมินความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4. แบบประเมินผลการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ

5. ประสพการณ์ที่ได้จากการฝึกปฏิบัติวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2

6. ผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2

ส่วนที่ 2 ด้านผู้สอนประกอบด้วย

1. แบบประเมินบทบาทของผู้สอนต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้สอนต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3. แบบประเมินผลการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยผู้สอน

7.3. วิธีการขั้นตอนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

7.3.1 ผู้สอนศึกษารายละเอียดและข้อมูลจากการเรียนการสอนของวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 แผนกฝากครรภ์ที่ผ่านมา ปัญหาและข้อเสนอแนะจากผู้เรียน ศึกษาค้นแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ศึกษากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552

7.3.2 อาจารย์ผู้สอนวางแผนร่วมกันสร้างแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

7.3.3 อาจารย์ผู้สอน ประมุขนิเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.3.3.1 ลักษณะวิชา จุดประสงค์ แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมการฝึกปฏิบัติงานในแต่ละวัน

7.3.3.2 ความหมายของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

7.3.3.3 จัดกิจกรรมการสอนหลายวิธีได้แก่ Pre-Post conference, การอภิปรายกลุ่ม, การสอนโดยใช้กรณีศึกษาจริง, การทำ case conference

7.3.4 จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีการแสดงความคิดเห็น มีความยืดหยุ่นได้ตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และทำให้ผู้เรียนมีความสุขและสบายใจ

7.3.5 จัดเตรียมสื่อ วัสดุการเรียนการสอน ได้แก่ ตำราหนังสือ สถานที่ฝึกปฏิบัติ และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้ป่วยได้

7.3.6 การวัดและประเมินผลทั้งผู้เรียนและผู้สอนตามหลักการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และตามเกณฑ์ของรายวิชา

7.3.6.1 ผู้เรียนสะท้อนจากแบบสอบถาม ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

7.3.6.2 ผู้สอน สะท้อนจากแบบสอบถามเชิงปริมาณ

7.4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

7.4.1 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 55 คน ได้รับข้อมูลที่สมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ทั้งสิ้น 50 คน

7.4.2 นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้Program SPSS for Window

7.5. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ : ข้อมูลเชิงปริมาณจะหาความถี่ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : ข้อมูลเชิงคุณภาพจะวิเคราะห์ด้วยการนำมาสรุปและรายงานในลักษณะของการบรรยาย

8. สรุปและอภิปราย

8.1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้เรียน

จากการศึกษา ผู้เรียนเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 จำนวน 50 คน จากนักศึกษาทั้งหมด 55 คน เป็นเพศหญิงร้อยละ 82 เพศชายร้อยละ 18

8.2 แบบประเมินบทบาทของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากแบบประเมินที่สร้างโดยรศ.ดร.กิงฟ้าสินธุวงศ์

จากการศึกษาพบว่ามีความคะแนนเฉลี่ยรายข้อโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($X=4.38$, $SD=0.67$) โดยค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อสูงที่สุดคือ มีการวางแผนร่วมกับผู้เรียนด้วยกันในเรื่องของจุดประสงค์รูปแบบและลักษณะของกิจกรรม และมีการเรียนรู้แบบร่วมมือกันกับกลุ่มเพื่อน

8.3 แบบสะท้อนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากแบบบันทึกความคิดเห็นของผู้เรียน

8.3.1 แผนการเรียนรู้รายบุคคล

ผู้เรียนได้มีการวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง โดยการเชื่อมโยงเอาประสบการณ์ที่จะต้องได้รับการเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ การอ่านหนังสือในการเตรียมสอบสภากาพยาบาล การอยู่ร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม แล้วนำมาวางแผนว่าผู้เรียนจะบริหารตนเองอย่างไรที่จะทำให้ผ่านการฝึกปฏิบัติได้ด้วยดี จากกิจกรรมดังกล่าว ทำให้นักศึกษาเกิดการบริหารจัดการตนเองอย่างอิสระ มีความสุขในการทำงาน ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น โดยผู้เรียนได้สะท้อนข้อมูลเชิงคุณภาพคือ

“ฝึกความรับผิดชอบของตนเองในการที่จะประเมินแผนทุกวัน และต้องพยายามทำให้ได้”

“เป็นการตั้งกฎเกณฑ์ให้ตนเองไม่ต้องพึ่งอาจารย์ เป็นการทดสอบความสามารถของตนเอง เป็นสิ่งที่เราเต็มใจ รัก และจะทำออกมาให้ดี ดีกว่าแผนที่อาจารย์ตั้งให้ ลดคำว่า WHY”

8.3.2 การนั่งสมาธิ/นำเสนอข้อคิดดีดี ทำให้นักศึกษาได้มีเวลาที่จะอยู่กับตนเอง จิตใจสงบ มีกำลังใจในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ได้คิดทบทวนกับตนเองมากขึ้น เช่น ถ้าทำงานไม่ทัน จะกังวลกลัวอาจารย์ตามทำให้ไม่พร้อมที่จะทำงาน แต่เมื่อได้นั่งสมาธิก็ทำให้จิตใจสงบ ค่อยๆ คิดว่าจะทำอย่างไรต่อไป

8.3.3 การทำ Pre-conference ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมและสร้างความมั่นใจก่อนที่จะปฏิบัติงานจริง ฝึกการสะท้อนและให้กำลังใจเพื่อนก่อนปฏิบัติงานจริง ทักทายการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

8.3.4 การปฏิบัติงาน ณ สถานการณ์จริง ได้ฝึกการทำงานเป็นทีม มีอิสระในการทำงานตามแผนที่วางไว้ นำความรู้จากทฤษฎีสู่ทักษะในการปฏิบัติงาน กรณีศึกษาที่มีความหลากหลายและซับซ้อน ทำให้นักศึกษามีความสุขและสนุกในการเรียนรู้ มีความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานมากขึ้น ได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเองในการสร้างความไว้วางใจแก่ผู้รับบริการ มีการเคารพในปัจเจกบุคคลของผู้รับบริการ และในกรณี Case มีปัญหาต้องพบแพทย์สามารถเข้าไปสอบถามเพิ่มเติมและเห็นเครื่องมือในการวินิจฉัยที่ทันสมัย ทำให้ได้ความรู้เพิ่มขึ้นจากอาจารย์แพทย์

8.3.5 การทำ Case Conference ได้ฝึกการวางแผน การทำงานเป็นทีม ทักทายการเป็นผู้นำและผู้ตาม การยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นเพิ่มมากขึ้น การพูดในที่สาธารณะ ทักทายเตรียมข้อมูลในการนำเสนอไม่ว่าจะเป็นแผนพับ การทำ Concept mapping ทักทายการค้นหาข้อมูลที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการสืบค้นทางInternet, บทความวิจัย ฝึกการคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการวางแผน

การพยาบาล มีการเชื่อมโยงความรู้ที่เป็นทฤษฎีเข้ามาแก้ปัญหาในกรณีศึกษาจริงได้มากขึ้น

8.3.6 การทำ Post conference นักศึกษาได้ระบายความรู้สึก ปัญหาที่พบในแต่ละวัน แนวทางในการปฏิบัติงานในแต่ละวัน เช่นบางสถานการณ์ที่นักศึกษาคิดว่าเป็นปัญหาแต่เมื่อนำมาอภิปรายในกลุ่มทำให้เกิดความคิดที่หลากหลาย เป็นระบบคิดถึงคนอื่นมากขึ้น ยอมรับความคิดเห็นของกลุ่ม ทักษะการเป็นผู้นำผู้ตาม การควบคุมกลุ่ม ได้ประเมินตนเองและสะท้อนความรู้สึกของตนเอง และสามารถสรุปความคิดเห็นของการปฏิบัติงานและนำไปปรับแก้ไขในวันต่อไปได้

8.3.7 ผลการเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ที่นักศึกษาสะท้อนกับกรอบมาตรฐานบัณฑิตอุดมคติไทย (TQF) ปี 2552

8.3.7.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม

- มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองในการประเมินแผนการเรียนรู้ให้เพื่อนและอาจารย์ฟังทุกวันและการไม่เอาผลงานของเพื่อนมาเป็นผลงานของตนเอง และในการฟังเสียงหัวใจทารก, การให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ถ้าไม่มั่นใจถามอาจารย์นิเทศก่อนทุกครั้ง

- ความรับผิดชอบต่อตนเองในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานที่ตรงเวลา, ต่องานที่ได้รับมอบหมาย และรับผิดชอบต่อคำพูดของตนเองในการให้คำแนะนำผู้รับบริการว่าจะต้องถูกต้อง ถ้าไม่มั่นใจถามอาจารย์นิเทศก่อนทุกครั้ง

- ดูแลผู้รับบริการด้วยความเอื้ออาทร/เมตตา/บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ พูดคุยกับผู้รับบริการในขณะรออาจารย์นิเทศด้วยความนุ่มนวล, การเข้าใจความรู้สึกของผู้รับบริการในขณะที่รอตรวจครรภ์ ซึ่งบางครั้งจะใช้เวลานาน, การเคารพและยอมรับในความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้รับบริการ

- เอื้ออาทรและการช่วยเหลือกันในกลุ่ม การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน, การสะท้อนและให้กำลังใจเพื่อนในการประเมินแผนการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร โดยเข้าใจและยอมรับในความเป็นปัจเจกบุคคลของเพื่อน

8.3.7.2 ทักษะวิชาชีพ

- การใช้ Nursing Process ในการดูแลผู้รับบริการที่แผนกฝากครรภ์ด้วยความมั่นใจ

- ได้ทบทวนองค์ความรู้เดิม และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ได้มีความมีความมั่นใจเพิ่มในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น

- นำความรู้และทักษะที่ได้มาใช้ในการทำข้อสอบ Post test ได้

- เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสภาพจริงที่ได้เห็นจริง

8.3.7.3 ทักษะทางปัญญา

- มีการรับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในกลุ่มโดยการหาข้อมูลอ้างอิงจากแหล่งที่เชื่อถือได้มาแลกเปลี่ยนกัน และไม่ได้แย้งกลับทันที

- เข้าใจและยอมรับในความเป็นปัจเจกบุคคลทั้งของเพื่อนและผู้รับบริการเพิ่มมากขึ้น เช่นกรณีที่ผู้รับบริการไม่ยอมให้นักศึกษาพยาบาลตรวจแต่จะให้พยาบาลตรวจแทน เมื่อเกิดปัญหาได้มาแลกเปลี่ยนกัน นักศึกษาคิดพิจารณาไตร่ตรองได้และเข้าใจผู้รับบริการมากขึ้น

8.3.7.4 สัมพันธภาพระหว่างบุคคล/ความรับผิดชอบ

- สามารถสร้างสัมพันธภาพเชิงวิชาชีพกับผู้รับบริการเป็นอย่างดี เห็นได้จากผู้รับบริการให้ความร่วมมือกับนักศึกษาเป็นอย่างดีในการตรวจครรภ์มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ให้ความร่วมมือ

- นักศึกษามีการยอมรับฟังความคิดเห็นของกันในการทำ Pre-Post conference ,Case conference การเข้าใจบทบาทของการทำงานเป็นทีม การเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี

- นักศึกษามีความสัมพันธ์และมีทักษะในการที่จะหาความรู้จากอาจารย์พยาบาลที่อยู่ประจำแผนก และแพทย์ผู้ที่นักศึกษาส่งผู้รับบริการไปตรวจเพิ่มเติม ทำให้ไม่มีปัญหาในการทำงาน และพยาบาลประจำตึก ชมนักศึกษาว่ามีความอ่อนน้อมถ่อมตน

8.3.7.5 การคิดวิเคราะห์/เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- นักศึกษามีทักษะในการสืบค้นข้อมูล ในส่วนของโรคที่พบหรือการพยาบาลเพิ่มเติม ในแต่ละวันที่เจอกรณีศึกษา หรือได้รับการบ้านจากการทำ Case conference ไม่ว่าจะผ่านทาง Internet, บทความวิจัย, Text book เพิ่มมากขึ้น

- เลือกรูปแบบการนำเสนอสารสนเทศ ตลอดจนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เห็นได้จากการทำ Case conference มีทั้งรูปแบบ เป็นแผ่นพับ, Mind mapping, Power point เป็นต้น

8.4 แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เรียน ต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อโดยรวม อยู่ในระดับสูง($X = 3.58, SD = 0.84$)

8.5 แบบประเมินผลการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยผู้เรียน

พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับสูงมาก($X = 4.67, SD = 0.67$) และผู้เรียนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ควรที่จะมีการฝึกปฏิบัติงานนานกว่านี้ ระบบอินเตอร์เน็ตช้า ควรที่จะเพิ่มความเร็วมากกว่านี้

8.6 ประสพการณ์การพยาบาลที่ได้รับในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2

8.6.1 แบบบันทึกประสพการณ์ที่ได้รับ

พบว่านักศึกษาทุกคน สามารถเก็บประสพการณ์ได้ครบทุกคนตาม Requirement จำนวนการซักประวัติการตรวจครรภ์หญิงตั้งครรภ์รายใหม่ อยู่ระหว่าง 3-5 ราย /ต่อคน, จำนวนการซักประวัติการตรวจครรภ์รายเก่า อยู่ระหว่าง 5-7 ราย/คน จำนวนการตรวจพิเศษไม่ว่าจะเป็นการ Ultrasound, การเจาะน้ำคร่ำ การทำ NST การตรวจภายใน พบว่า อยู่ระหว่าง 3 -5 ครั้ง/คน และประสพการณ์ใหม่ที่นักศึกษาได้รับนอกเหนือจากได้รับมอบหมายคือ การทำ Cordocentesis, การวินิจฉัยธาลัสซีเมีย, การหมุนกลับท่าภายนอก

8.6.2 แบบประเมินคุณลักษณะวิชาชีพ

พบว่าผลคะแนนแบบประเมินคุณลักษณะวิชาชีพคะแนนเต็ม 48 คะแนน นักศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 40 คะแนน นักศึกษาสะท้อนเพิ่มเติมว่าการจัดกิจกรรมที่หลากหลายไม่น่าทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ และมีทัศนคติที่ดีในการทำงานเพิ่มขึ้น และในช่วงสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติมีการประเมินผลกับแหล่งฝึกแหล่งฝึกสะท้อนว่านักศึกษามีความซื่อสัตย์ขยัน สามัคคี

8.6.3 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน

ผลคะแนนทักษะการฝึกปฏิบัติงานคะแนนเต็ม 52 คะแนน พบว่านักศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 44 คะแนน ในช่วงแรกนักศึกษายังทำงานไม่คล่อง แต่เมื่อนักศึกษาได้มีการวางแผนการเรียนรู้มาก่อน การได้รับฟังคำแนะนำจากเพื่อนและอาจารย์ ทำให้นักศึกษาทำงานได้คล่องขึ้น เรียนรู้ระบบงานได้เร็วมากขึ้น และนักศึกษาก็สะท้อนว่าการที่ได้อภิปรายกับเพื่อนในกลุ่มจะทำให้เราได้เตรียมตัวล่วงหน้า หรือการหาแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติงานผ่านไปได้อย่างดี

8.6.4 แบบประเมินการทำ Case Conference

ผลคะแนนการทำ Case conference คะแนนเต็ม 72 คะแนน พบว่า นักศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 62 คะแนน และในขณะที่นักศึกษามีการอภิปรายแลกเปลี่ยน นักศึกษาได้มีการเชื่อมโยงความรู้ของทฤษฎี และเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติให้เข้ากับกรณีศึกษาจริงโดยใช้ Mind mapping ในการเชื่อมโยงเนื้อหา นักศึกษามีการรับฟังซึ่งกันและกัน มีผู้นำและผู้ตาม และมีความรับผิดชอบในการที่จะเตรียมตัวในการนำเสนอกรณีศึกษา มีการค้นคว้าข้อมูลจากสื่อต่างๆ

8.7 ผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับในวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2

8.7.1 ผลการสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงาน(Pre - Post test)

ผลการสอบ Pre-test ในแผนกฝากครรภ์ของนักศึกษาผ่านร้อยละ 60 จำนวน 12 คน เมื่อผ่านกระบวนการฝึกปฏิบัติงานแผนกฝากครรภ์โดยใช้รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้วพบว่า

นักศึกษาสามารถผ่าน การทดสอบ Post - test มากกว่าร้อยละ 60 จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 90.90 โดยพบว่าจำนวนนักศึกษาที่สอบผ่าน Post test มากกว่า Pre test เท่ากับร้อยละ 69.09

ส่วนที่ 2 ด้านผู้สอน

1. แบบประเมินบทบาทการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากแบบประเมิน ที่สร้างโดย รศ.ดร.กิงฟ้า สินธุวงษ์

จากการศึกษาพบว่ามีความคะแนนเฉลี่ยรายข้อโดยรวมอยู่ในระดับสูง($X=4.50$) โดยค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อสูงที่สุดคือ มีการวางแผนร่วมมือกับผู้เรียนด้วยกันในเรื่องของจุดประสงค์รูปแบบและลักษณะของกิจกรรม และมีการเรียนรู้แบบร่วมมือกันกับกลุ่มเพื่อน มีการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

2. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้สอน ต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อโดยรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง($X = 3.50$)

3. แบบประเมินผลการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยผู้สอน

พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนรายข้ออยู่ในระดับสูงมาก ($x = 4.50$)

9. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและพัฒนาให้เป็นรูปแบบการการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของแผนกฝึกครุฑต่อไป

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

10. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รศ.ดร กิงฟ้า สินธุวงษ์ รศ.สุภาพ ผนนคร

อ.พรรณิกา ทองณรงค์ อ.สายใจ คำทะเนตร ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ.โอกาสนี้ ขอขอบคุณสำนักวิชาการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สนับสนุนทุนในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2552 ทุกคนที่ให้ความร่วมมือให้ข้อเสนอแนะทำให้การดำเนินการของกระบวนการวิจัยลุล่วงเป็นอย่างดี

11. เอกสารอ้างอิง

กิงฟ้า สินธุวงษ์ และสภาสินี สุภธีระ(2543)

“ทำอย่างไรกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ศูนย์กลาง)”

ใน ฉันทนา กล่อมจิตและคณะ บรรณานุกรมหน้าที่ของครูยุคปฏิรูป: การวิจัยในชั้นเรียนกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเนื่องในโอกาสวันสถาปนาคณะศึกษาศาสตร์ 11-12 กันยายน 2543 หน้า 30-39.

กิงฟ้า สินธุวงษ์ และสุลัดดา ลอยฟ้า(2545) “ปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” วารสารส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน ปีที่ 11 ฉบับที่ มกราคม - เมษายน 2545

กิงฟ้าสินธุวงษ์.(2546).การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : กระบวนทัศน์ของการสอนแบบใหม่ เอกสารที่ระลึกในพิธีเปิดสำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น 29 ตุลาคม 2546 ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา หน้า 27-31.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน.(2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

ทิตินา แชมมณี.(2551). ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไพศาล หวังพานิช.(2543). การวัดและประเมินผลระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ:ชวนพิมพ์